

2. Концепція інформатизації Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України, на 2016–2020 роки : завт. наказом МВС України від 14.06.2016 № 511.

3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p> (дата звернення: 24.03.2019).

4. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 24.03.2019).

5. Концепція програми інформатизації Міністерства внутрішніх справ на 2018–2020 роки : затв. рішенням колегії МВС України від 05.11.2018 № 18КМ // Міністерство внутрішніх справ України : офіц. сайт. URL: https://mvs.gov.ua/upload/file/koncers_u_nformatizac_mvs_12.12.2018.pdf (дата звернення: 24.03.2019).

6. Про затвердження Положення про Єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-p> (дата звернення: 24.03.2019).

7. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 № 676 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17> (дата звернення: 24.03.2019).

8. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 24.03.2019).

9. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p> (дата звернення: 24.03.2019).

10. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-vr> (дата звернення: 24.03.2019).

11. Про затвердження Положення про Департамент інформатизації Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 31.01.2018 № 70 // ЛІГА.ЗАКОН : портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS819.html (дата звернення: 24.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 340.11

ВІКТОР ВІКТОРОВИЧ ЛАЗАРЄВ,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9468-0497>

ОСНОВНІ РИСИ ПРИРОДИ СТИМУЛУ У ПРАВІ

Правові стимули є одним із засобів упорядкування суспільних відносин на засадах права. Вони дозволяють здійснювати позитивний вплив на волю та свідомість особи, спонукають її до соціально-активної правомірної поведінки [1, с. 6].

Найпоширеніше визначення стимулу, що дається в численних словниках та науковій літературі, зводиться до того, що стимул є спонукання до дії, збудження, спонукальна причина. Однак загальної дефініції явно недостатньо для розкриття природи правового стимулювання, що має чимало смислових відтінків. При формуванні конкретних підходів і заходів до його ефективного використання в сучасній соціальній практиці велике значення має чітке розуміння даного багатогранного феномена, точне «розуміння» його сутності, оскільки від цього залежать: об'єктивні межі дії правових стимулів в юридичному впорядкуванні, їх потенційні можливості і т.п. [2, с. 48–49].

У юриспруденції правові стимули входять до кола наукового інтересу, як правило, фахівців фундаментальних галузей права таких, як цивільне право, адміністративне та трудове права. Але, оскільки методологічну функцію у системі правових наук виконує загальна теорія держави та

права, то саме теоретики права у своїх наукових розвідках віднаходять те спільне та відмінне, загальне та особливе, що притаманно правовим стимулам, як правовим феноменам [1, с. 6]. Проте, для кращого розуміння сутності правового стимулювання, на нашу думку, варто звернутися і до «галузевого стимулювання.»

За допомогою правових стимулів у трудових відносинах забезпечується мотивація саме правомірної поведінки працівника, тобто поведінки, яка здійснюється в межах трудового законодавства.

Стимулювання в трудовому праві – це процес, спрямований на спонукання суб'єкта до трудової активності за допомогою створення для нього таких умов, що сприяють задоволенню його інтересів і потреб [3, с. 165].

У сфері цивільного та господарського права стимули в основному досліджуються в якості засобів впливу на майнові відносини, забезпечення зобов'язань, виконання договорів, заходів, що сприяють впровадженню науково-технічних досягнень і іншому вдосконаленню господарської діяльності підприємств, способів, винагороджує авторів винаходів, і т.д. [2, с. 49].

У науці кримінального, кримінально-виконавчого права, кримінології стимулювання розглядається найчастіше у формі усунення або пом'якшення потенційного або реального кримінально-правового обтяження (своєрідного заохочення), розцінюється як засіб виправлення засуджених, як перспективний напрямок вдосконалення попереджувальної роботи [2, с. 49].

В адміністративному праві стимулювання вивчається в основному як засіб впливу на поведінку суб'єктів публічно-службових правовідносин шляхом спонукання до активної правомірної суспільно-корисної службової діяльності з надання додаткових можливостей різного характеру для забезпечення реалізації та захисту, перш за все, публічних інтересів у цілому та інтересів суб'єктів публічно-службових правовідносин зокрема [4, с. 68].

У словниках ми зустрічаємо наступне визначення стимулу: «те, що викликає зацікавленість у здійсненні чого-небудь; спонукальна причина до здійснення чогось» [5, с. 1392]; «спонукання до дії, спонукальна причина поведінки» [6, с. 591]; «спонукання, ефект якого опосередкований психікою людини, її поглядами, почуттями, настроєм, інтересами, прагненнями та ін.» [7, с. 508]. Таким чином, визначення стимулу, що дається у словниках зводиться до розуміння стимулу як спонукання до дії, спонукання.

Слід зазначити, що у сфері дії права стимулюванню підлягає лише правомірна поведінка особи. Природа стимулу впливає на метод його дії. Правовим стимулам не притаманні категоричні прийоми, бо в них закладені прохання, побажання, запропоновані під час вчинення тієї чи іншої поведінки. Це не тиск, а намагання спрямувати у необхідне для держави русло інтереси суб'єкта, використання багаточисленних інтересів суб'єктів на благо інтересів суспільних за допомогою зацікавленості" [1, с. 7].

З огляду на вищезгадані підходи, необхідно, на наш погляд, в теоретичному трактуванні категорії «правовий стимул» мати на увазі наступні аспекти [2, с. 50]:

– стимул, а тим більше правовий, фактор зовнішній, що впливає на суб'єкта ззовні через внутрішні механізми: цілі, прагнення, інтереси, мотиви. Тому процес правового стимулювання включає не лише створення зовнішньої сприятливої ситуації, але і необхідну відповідність її внутрішній структурі особистості [2, с. 50];

– поняття «правової стимул» не можна змішувати з психологічним і фізіологічним поняттям «стимул», під яким слід розуміти різного роду зовнішні впливи, подразники (як сприяють управлінського процесу, так і перешкоджають йому). Правове стимулювання – це не будь-який зовнішній вплив, а лише інформаційно-цілеспрямований, що передбачає свідому зміну поведінки суб'єкта в юридичній сфері. Звичайний зміст слова «стимул» як синонім будь-якого зовнішнього поштовху не відповідає категоріальному статусу розуміння «правовий стимул». Тому правовими стимулами можна вважати лише такі спонукальні причини, які направляють процес до здійснення певної мети і носять прескриптивний характер [2, с. 51];

– на інформаційно-психологічному рівні правові стимули являють собою лише позитивні засоби (дозвіл, пільги, привілеї, імунітети, надбавки, доплати, компенсації, заохочення тощо) і не повинні включати засоби негативні (заборони, обов'язки, засоби запобіжного характеру, ліміти і т. п.), які відносяться до правових обмежень, як до іншої сторони управлінського процесу [2, с. 51–52].

Зважаючи на аспекти теоретичного трактування категорії «правовий стимул», до основних рис, що характеризують правову природу стимулу, можна віднести наступні:

– вони завжди пов'язані із сприятливими умовами для здійснення власних інтересів особи, так як виражаються в обіцянці чи наданні цінностей, а іноді в заміні чи зниженні міри позбавлення цінностей (наприклад, стимулом є відміна чи зниження міри покарання);

- вони розширюють обсяг можливостей, свобод для суб'єкта, бо формами прояву правових стимулів виступають суб'єктивні права, законні інтереси, пільги, привілеї, імунітети, надбавки, доплати, компенсації, заохочення, рекомендації;
- вони виражають позитивну правову мотивацію;
- вони направлені на упорядковану зміну суспільних відносин, виконують функцію розвитку соціальних зв'язків;
- вони передбачають підвищення позитивної активності [1, с. 7].

Висновки. Отже, підбиваючи підсумки нашого дослідження ми можемо цілком закономірно стверджувати що юридична природа стимулу полягає у позитивному впливі на суб'єкта, що полягає не у примушенні або забороні вчинення певного діяння, а заохочення до вчинення або утримання від дії. Таким чином, до основних рис природи стимулу в праві можна віднести ряд засобів впливу, що несуть форму підтримки або заохочення і сприяють правомірній / позитивній поведінці особи.

Список бібліографічних посилань

1. Калюжний Р. А., Лапка О. Я., Пікуля Т. О. Правові стимули в механізмі правового стимулювання : монографія. Київ : Леся, 2013. 204 с.
2. Малько А. В. Стимулы и ограничения в праве : моногр. М. : Юристь, 2004. 250 с.
3. Смолярова М. Л. Поняття та сутність стимулів у трудовому праві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 5, т. 1. С. 163–166.
4. Титаренко М. В. Стимули в службовому праві як різновид стимулів у праві і характеристика ознак. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. 2018. Вип. 4, т. 2. С. 62–69. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/4/part_2/14.pdf (дата звернення: 24.03.2019).
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
6. Словарь иностранных слов и выражений / авт.-сост. Е. С. Зенович. М. : Астрель ; АСТ, 2004. 778 с.
7. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2005. 640.

Одержано 26.03.2019

УДК 342.9

МАРИНА МИКОЛАЇВНА ЛЕГЕНЬКА,

*аспірант кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Важливою формою адміністративно-правового реагування на вчинення домашнього насильства є адміністративно-правова відповідальність за зазначені правопорушення.

В цілому адміністративна відповідальність як універсальний засіб охорони суспільних відносин є невідворотнім реагуванням держави на факти невиконання чи неналежного виконання особою норм адміністративного законодавства і ґрунтується на якнайсуворішому додержанні принципів гуманізму, соціальної справедливості та законності. Конституція України, відносячи адміністративну відповідальність до основних видів адміністративної відповідальності, встановлює, що вона визначається виключно законами [1].

Суспільна важливість та наукова значимість проблематики адміністративної відповідальності спричинила посилену увагу до неї вчених-адміністративістів і спричинила доволі широкий спектр змісту визначень зазначеного поняття. Так, А. Т. Комзюк вважає, що: «...адміністративна відповідальність – це застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права» [2].

Ю. П. Битяк пропонує розуміти під адміністративною відповідальністю накладення на правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру [3].

В. К. Колпаков, акцентуючи увагу на наявності в юридичній відповідальності елементів державного примусу, визначає: «Адміністративна відповідальність – це примусове, з